

Actoraanpak gebiedsprocessen

Actoraanpak gebiedsproces

- Vijf perspectieven
- Verbinding in gebiedsprocessen
- “top-down” vanuit de overheid
- “bottom-up” vanuit de praktijk
- Omzetten energie uit het gebied tot een goed georganiseerd en effectieve samenwerking

Mijn achtergrond

1998 – Bodemkunde, Water, Atmosfeer – (WUR)

2005 – Adviseur bodemkwaliteit en milieu – Royal Haskoning

2007 – Bedrijfskunde – Change management en Duurzaam Ondernemen (Erasmus)

2012 – Biodiversity in Business & pr. onderzoek naar *bio-inspired businessmodels*

2016 – PBL Programma Natuurlijk Kapitaal Nederland

2018 – Directeur & Medeoprichter Gebiedsonderneming Duinboeren en Maatschappij

2022 – Gebiedscoöperatie het Binnenveld opgericht

Mijn perspectief

Duurzaam ondernemen met landschap, natuur en biodiversiteit

Duurzaam ondernemen

Ondernemen vanuit een bovenwettelijk kader

Ecosysteemdiensten

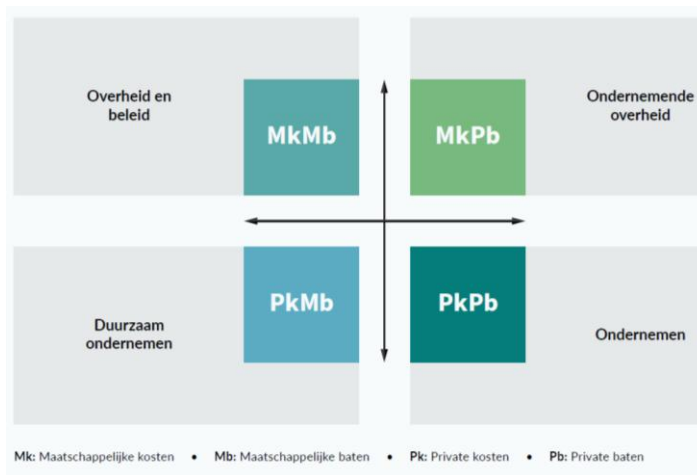
Behouden door benutten

Mijn perspectief

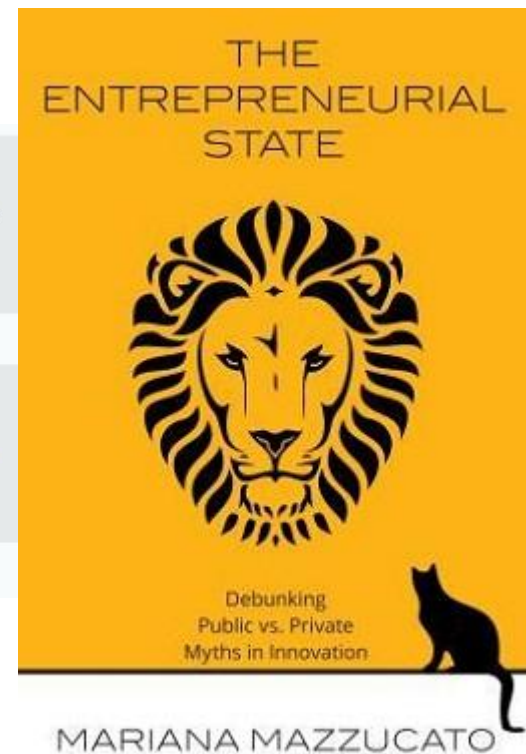
Vernieuwing door ondernemend samenwerken

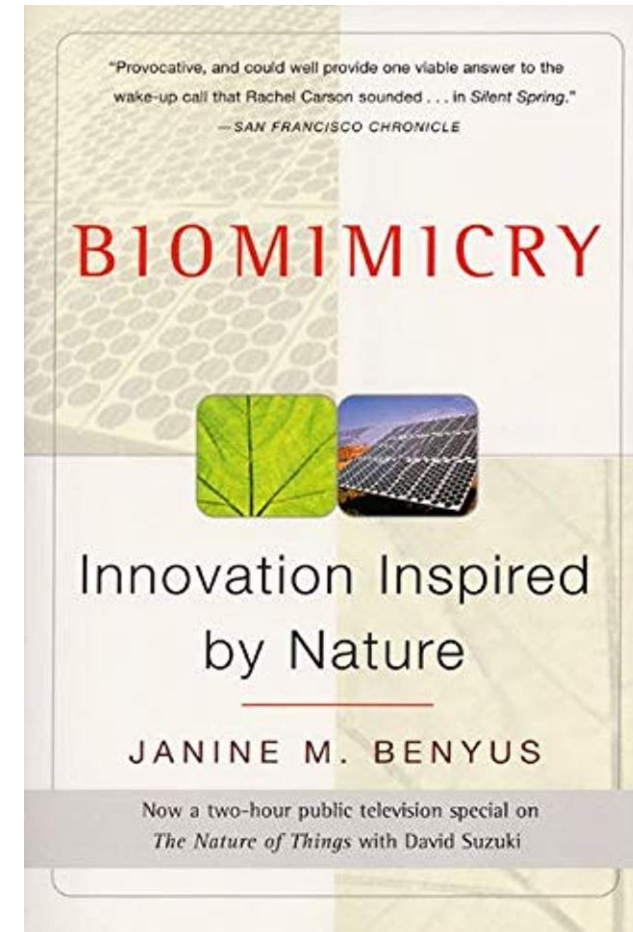
Ondernemend samenwerken

Actoraanpak en publiek privaat

Innovatie geïnspireerd door/op de natuur

Wat is een gebiedsproces?

Een samenwerking in een gebied tussen:

- grondeigenaren
  - grondgebruikers
  - gebiedspartijen
- om bepaalde doelen met elkaar te realiseren

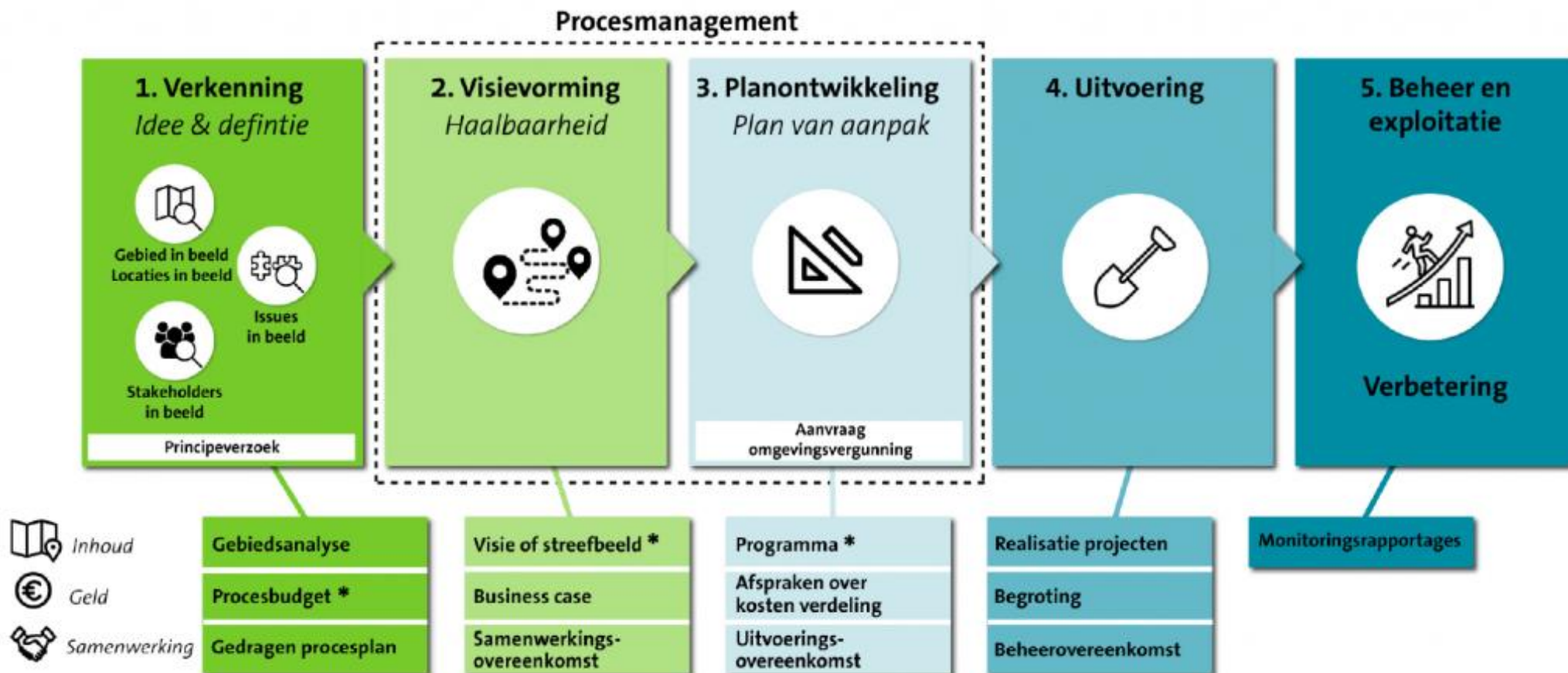

Wat is een gebiedsproces?

Een gepland en lineair proces met verschillende fasen (blauwdruk)

Brabantse
DUIN
GOED

van de
Duin
Boeren

www.duingoed.nl

Brabantse
DUIN
GOED

Actoraanpak gebiedsproces

- Vijf perspectieven
- Verbinding in gebiedsprocessen
- “top-down” vanuit de overheid
- “bottom-up” vanuit de praktijk
- Omzetten energie uit het gebied tot een goed georganiseerd en effectieve samenwerking

Lodewijk Pool

De Hooilanden

Samen met Floor de Kanter
Biologisch melkveehouderij
Zorgboerderij
Landcoöperatie
Oprichter Gebiedscoöperatie Het Binnenveld

Onze leerpunten uit het gebiedsproces

- Kies een verbindende voorzitter
- Samenwerken met alle boeren/grondeigenaren in het gebied is ingewikkeld
- Bewoners ook betrekken om het gebied aantrekkelijk te maken
- Een organisatie voor boerensamenwerking is een toevoeging voor het gebiedsproces, vanuit de gedachte: resultaat gericht werken, de boer als onderdeel van de oplossing

Actoraanpak gebiedsproces

- Vijf perspectieven
- Verbinding in gebiedsprocessen
- “top-down” vanuit de overheid
- “bottom-up” vanuit de praktijk
- Omzetten energie uit het gebied tot een goed georganiseerd en effectieve samenwerking

Verbinden van de perspectieven

"Moet nog wel geld kunnen verdienen"

"Draagt het gebiedsproces voldoende bij de maatschappelijke opgaven?"

"?

"landgoed?"

"Alleen basis van vrijwillig"

"Alle pachters willen meer grond"

"Er landt nooit geld op het boerenbedrijf"

"cedentwerking"

"Kan het ook sneller!"

"Moet wel staatssteunproof"

"We moeten het wel kwantificeren"

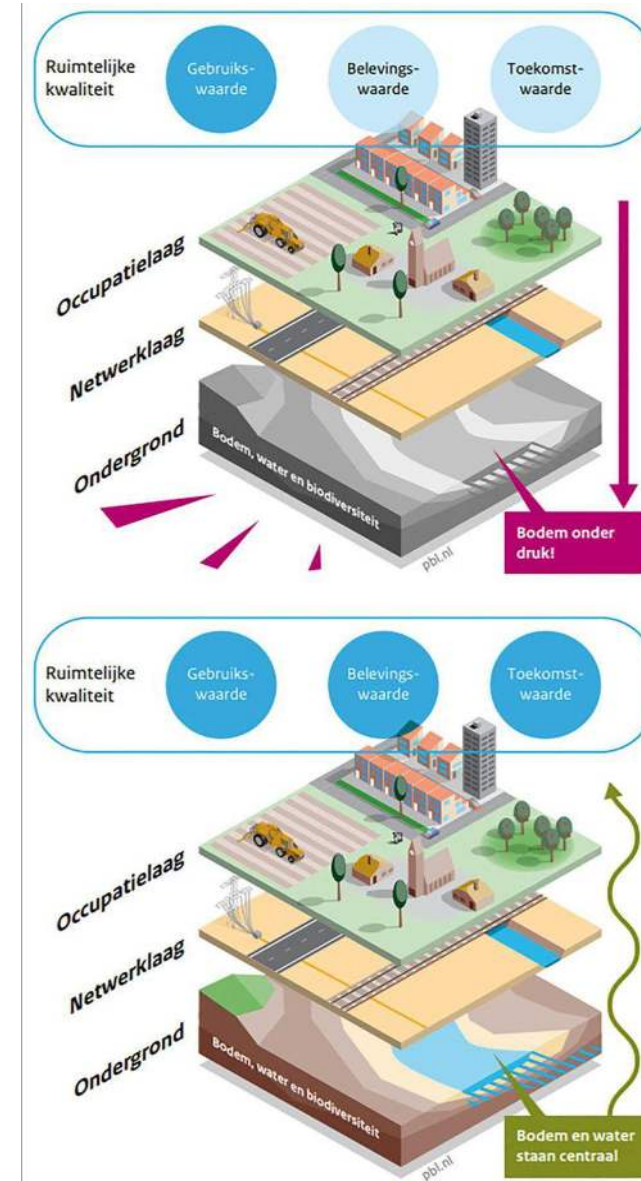
Vijf perspectieven nader bekeken

Ruimtelijk Perspectief

- Rekening houden met bodem en water
- Omgevingswet en omgevingsvisie
- Landschappelijke kwaliteit
- Veranderingen op de agrarische erven
- Overgangszones
- Duurzaamheid op perceelsniveau
- De economie bepaalt het landschap

Overheidsperspectief

- Maatschappelijke opgaven
- Wet- en regelgeving
- Stimulerend kader
- Regio aan zet: regiodeals, gebiedsprocessen, ...
- Politieke wisselvalligheid
- GLB, ecoregelingen en Agrarische Natuur en Landschapsbeheer

Ondernemend Perspectief

- Ondernemerschap
- Particulier eigenaarschap van de grond
- Toegevoegde waarde halen uit de regio
- Verdienmodel
- Duurzaam ondernemen
- Keten, ketenpartijen en andere agro-partners
- Meervoudige waardecreatie

Verduurzaming van de landbouw

Basis

1. Bovenwettelijk en vrijwillig
2. Toekomstgericht
3. De ondernemer verkent zijn toekomstperspectief
4. Verdienmodel is randvoorwaarde
5. Ligging is cruciaal
6. Verschillende 'niveaus' van duurzaamheid

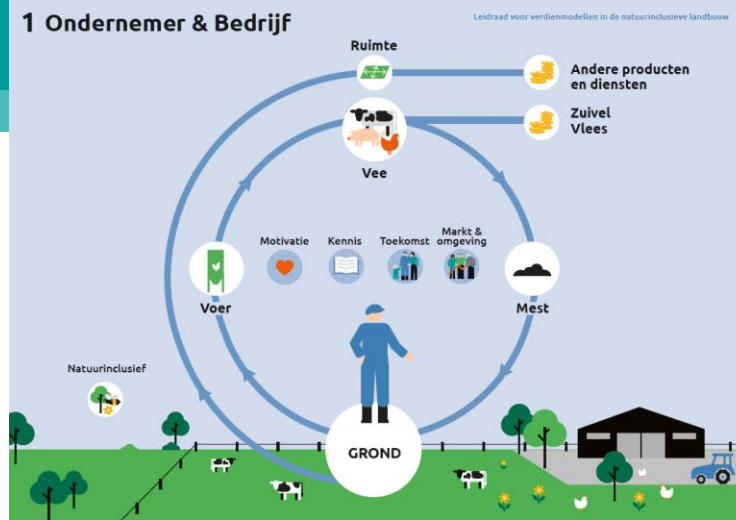

Leidraad voor natuurinclusief ondernemen

Leidraad voor verdienmodellen in de natuurinclusieve landbouw

Biodiversity in Business • 2023
www.biodiversityinbusiness.eu

2 Bedrijfsmodel

Leidraad voor verdienmodellen in de natuurinclusieve landbouw

Kernwaarden & doelen

Waar sta ik voor? & Waar ga ik voor?

Strategische partners
Wie zijn mijn partners?

Kernactiviteiten
Wat doe ik?

Waarde aanbod
Welke producten en diensten bied je aan?

Klantenrelaties
Hoe houd ik contact met wie zijn mijn klanten?

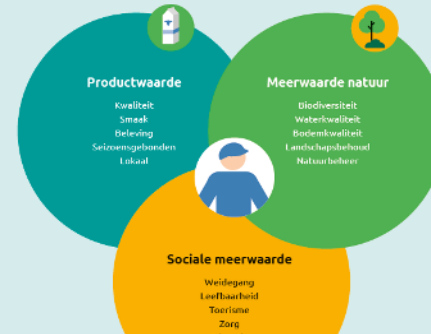
Klantgroepen
Wie zijn mijn klanten?

Afzetkanalen
Hoe bereik ik mijn klanten?

Inkomstenstromen
Waar haal ik mijn inkomsten en uit?

3 Waarde aanbod

Leidraad voor verdienmodellen in de natuurinclusieve landbouw

Productwaarde	Klantgroep(en)	Betaald	(Nog) niet betaald

Meerwaarde natuur	Klantgroep(en)	Betaald	(Nog) niet betaald

	Klantgroep(en)	Betaald	(Nog) niet betaald

Meervoudig waarde aanbod

3 Waarde aanbod

Leidraad voor verdienmodellen in de natuurinclusieve landbouw

Productwaarde	Klantgroep(en)	Betaald	(Nog) niet betaald

Meerwaarde natuur	Klantgroep(en)	Betaald	(Nog) niet betaald

Sociale meerwaarde	Klantgroep(en)	Betaald	(Nog) niet betaald

Meerwaarde voor de natuur

4 Meerwaarde natuur

Leidraad voor verdienmodellen in de natuurinclusieve landbouw

Drie dimensies van natuurinclusieve landbouw

- Functionele agrobiodiversiteit
- Minder externe input
- Agrarisch landschaps- en natuurbeheer

Welke maatregelen wil je toepassen?

Maatregelen voor functionele agrobiodiversiteit

Maatregelen voor minder externe input

Maatregelen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Bedrijfsmodel
Kernwaarden 1-4 delen

1	2	3	4

Nieuwe verdienmodellen

Erfontwikkeling

Nieuwe verdienmodellen

Verkoop duurzame producten en korte keten

BRABANTSE SCHONE

Met de lekkerste volle melk van onze trotse boeren uit de streek. Brabantse Kaas in zijn puurste en schoonste vorm, met alleen maar natuurlijke ingrediënten. Door de eetbare natuurkorst krijgt de Brabantse Schone bij de rijping zijn volle en krachtige smaak. De perfecte smeuijge borrelkaas, heerlijk op een vers broodje en de ideale basis voor kaasfondue.

Brabantse kaas in zijn schoonste vorm!

Zie voor meer informatie:
WWW.DUINGOEDKAAS.NL

* Bij de prestigieuze Frankfurt Trophy-wedstrijd heeft de Brabantse Schone-kaas de hoogste onderscheiding Grand Gold gewonnen. Uit een verkiezing van 380 kazen is de kaas van de kleine boerencoöperatie rondom het gebied rondom Loonse en Drunense Duinen als beste Nederlandse kaas voor 2023 beoordeeld. En dat, terwijl de kaas pas een jaar op de markt is.

Brabantse kaas in zijn schoonste vorm

Veranderperspectief

Verduurzamen is veranderen

Niet fysieke veranderingen:

Stelselveranderingen, bedrijfsveranderingen, persoonlijke verandering, verschuiving van paradigma's, kennisontwikkeling

Fysieke veranderingen in het gebied:

Aanleg van natuur, productie van een duurzaam product, verandering van Engels raaigras naar kruidenrijk grassland, bodemverbetering, ...

Veranderperspectief

Verbinden van perspectieven

- Harde factoren: structuur, organisatie
- Zachte factoren: onderling vertrouwen, persoonlijkheid, normen & waarden
- Grote veranderingen, small steps
- Incrementele of radicale verandering
- Quick wins geven motivatie
- Onderhandelen, geven en nemen
- Gelijkwaardige samenwerking
- Wie is de initiatiefnemer?

"Moet nog wel geld kunnen verdienen"

"Alleen basis van vrijwilligheid"

"Moet wel staatssteunproof"

"Geen precedentwerking"

"Er landt nooit geld op het boerenerv"

Organisatie perspsectief

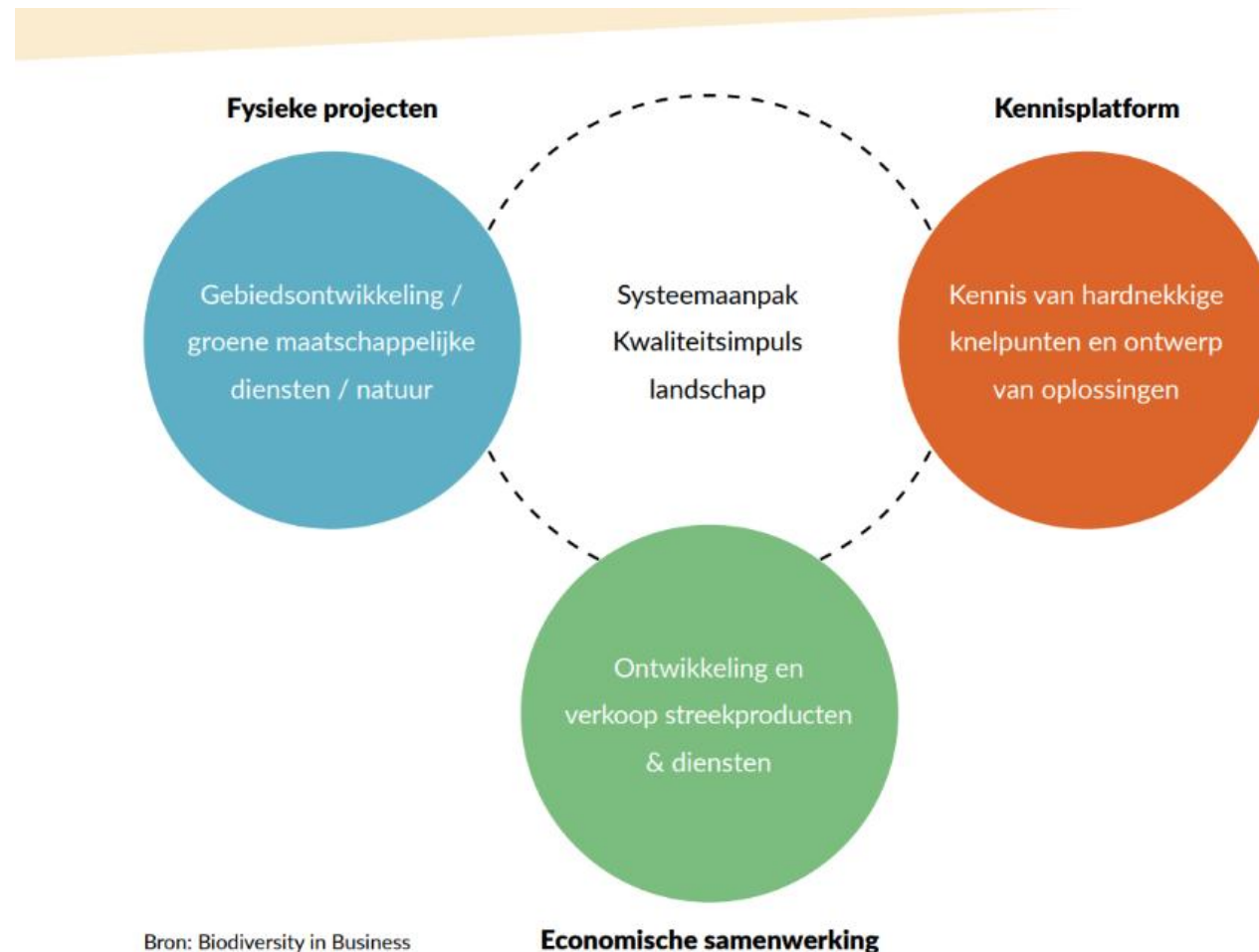
Gebiedsprocessen organiseren

- Gebiedsanalyse (LESA....)
- Toetsingskaders
- Agrarische ondernemers (of groep)
- Samenwerkingsvorm tussen/met gebiedspartijen
- Wettelijke kaders of bovenwettelijke stimulering
- Governance structuur en bevoegd gezag
- Financiën (subsidies of een gebiedsfonds)
- Instrumenten
- Uitvoering en organisatie
- Communicatie

Organisatie perspsectief

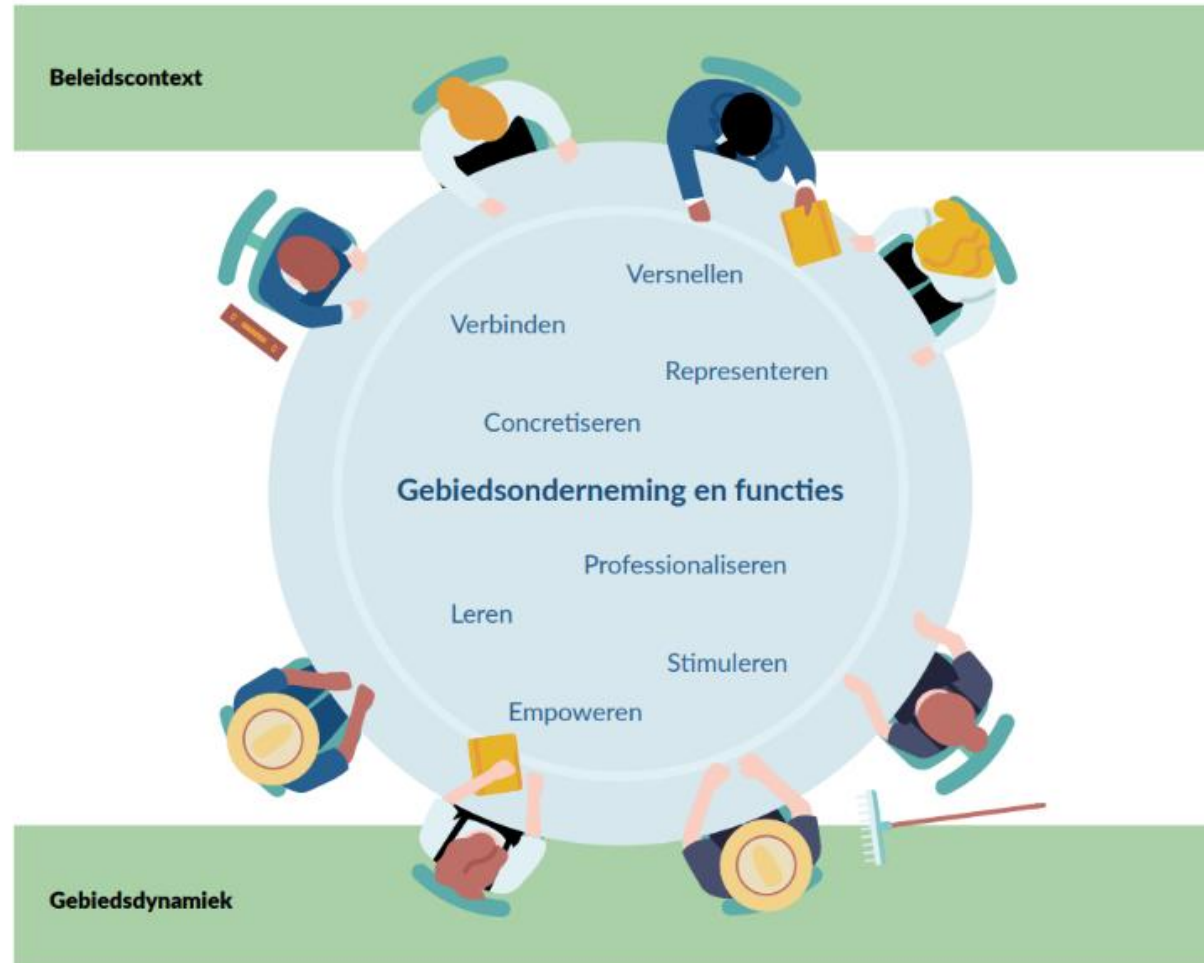
Integrale gebiedsaanpak vertaald in uitvoeringsagenda

Bron: Biodiversity in Business

Organisatie perspsectief

Gebiedsorganisatie en functies

Organisatie perspsectief

Instrumenten om een gebiedsproces te organiseren

- Nationaal / provinciaal budgetten gebiedenaanpak
- Subsidies gekoppeld aan thema's
- Grondeigendom en pacht
- Vrijwillige kavelruil
- Vergunningen
- Fiscale instrumenten
- Kennisdeling
- Nieuwe verdienmodellen voor boeren

Training gebiedsprocessen

Start op 31 januari 2025

Jannemarie de Jonge & Céline Hoon, Wing
Frederiek van Lienen, Biodiversity in Business

www.wing.nl/praktijkschool/training-gebiedsprocessen-in-het-landelijk-gebied/

Wat is een gebiedsproces?

- **Waarom?**
- **Waar?**
- **Wie?**
- **Wanneer?**
- **Waarmee?**
- **Wat en hoe?**

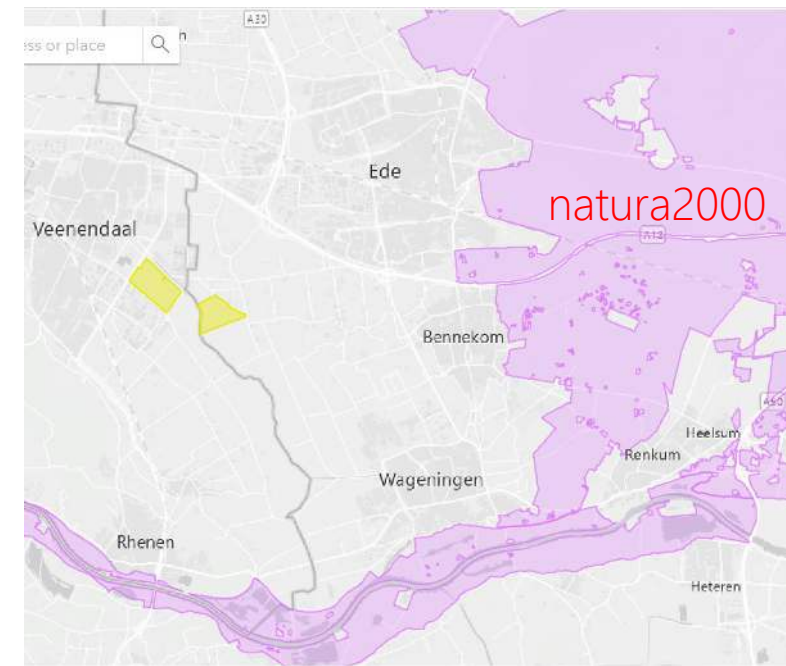
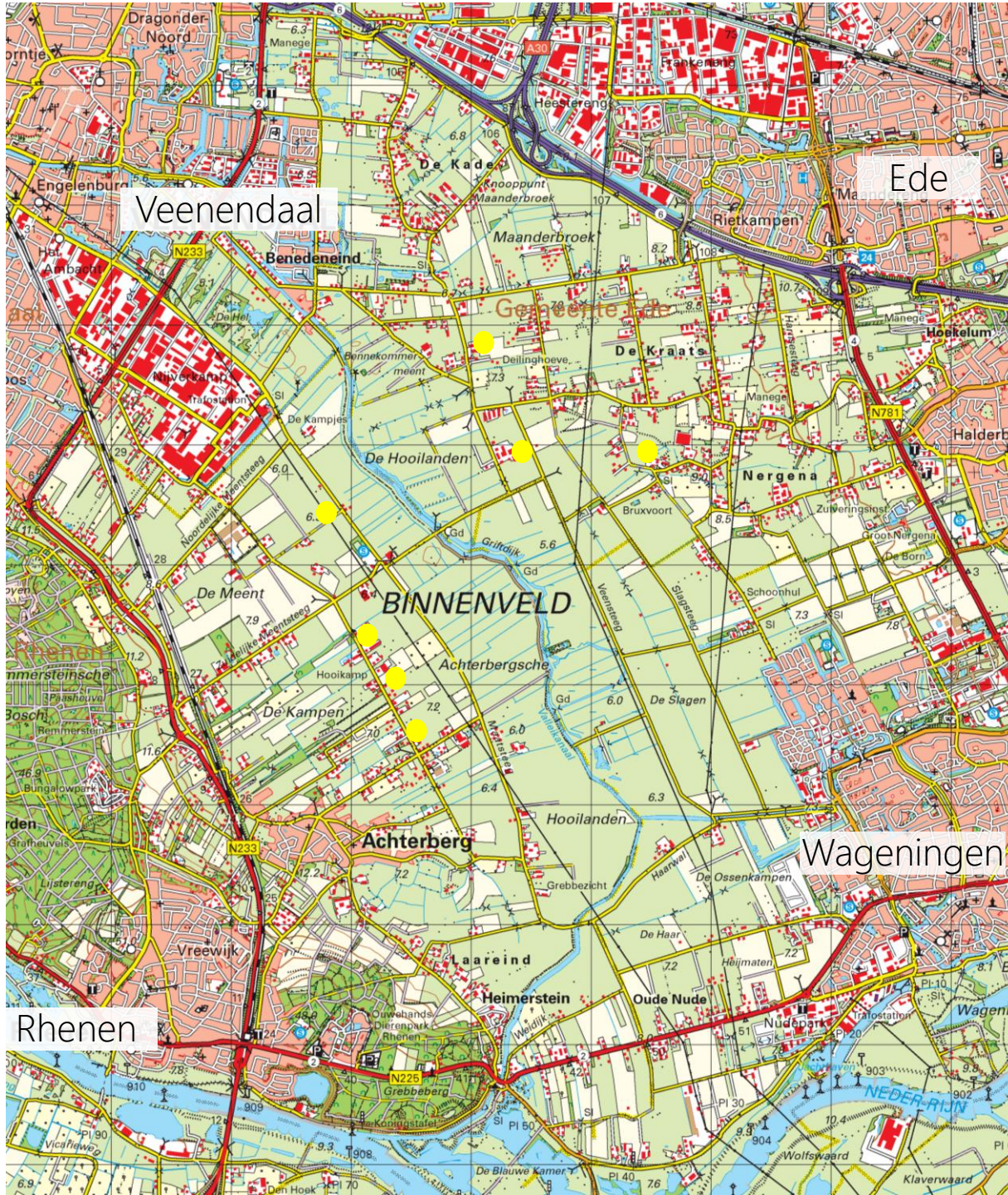
OPDRACHT Het voordeel van samenwerking

Blijf in je rol en bespreek aan tafel:

- Bespreek met elkaar de doelen die geformuleerd zijn (Mentimeter)
- Waar hebben jullie elkaar nodig om de doelen te realiseren?
- Hoe kijk je aan tegen de verschillende perspectieven (aan tafel/ in de actoraanpak)?

Waarom samenwerken?

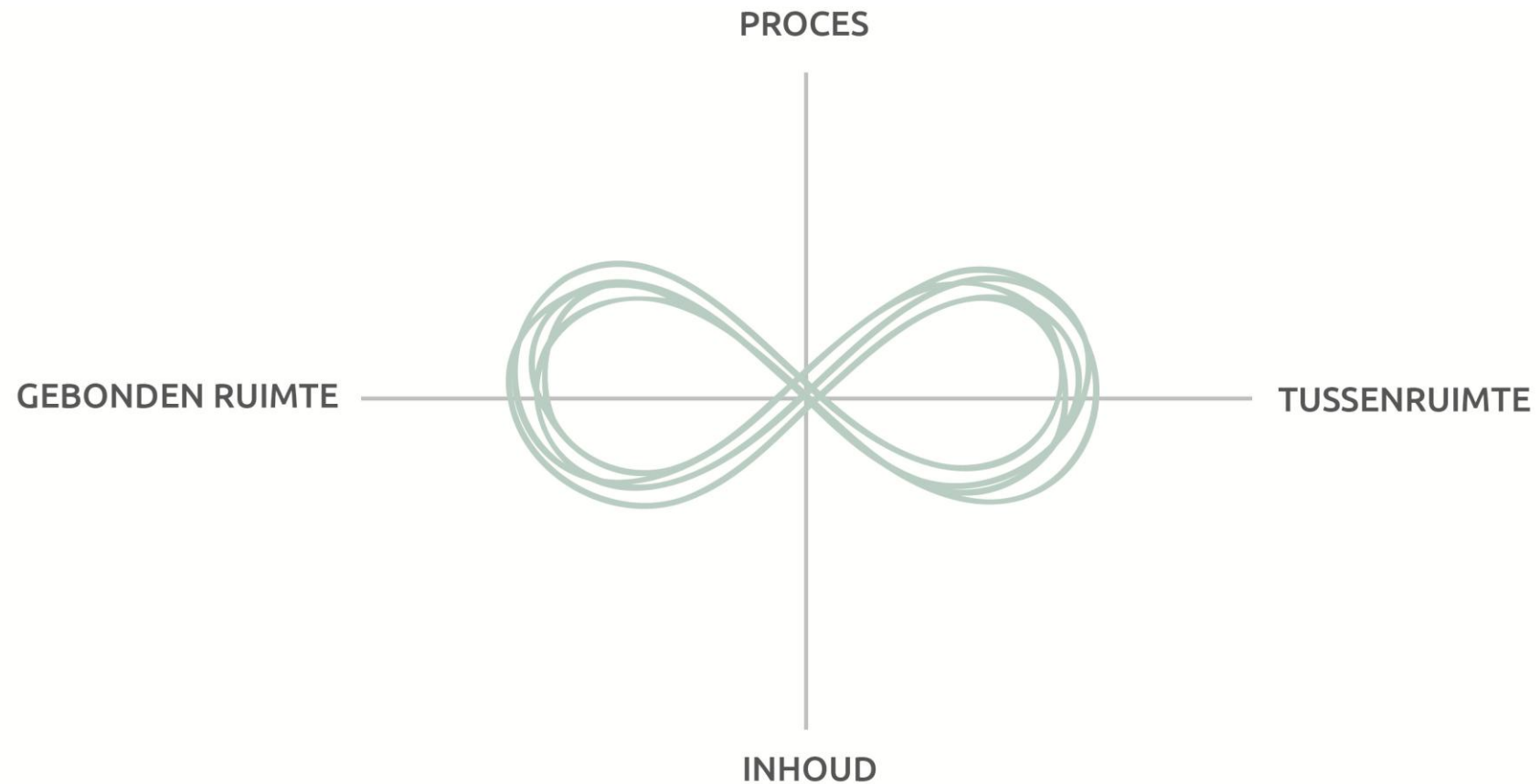

- Schaalniveau
- Uitruil van benefits
- Meer onderlinge communicatie versterkt vertrouwen
- Kennisdeling
- Gezamenlijk behalen van maatschappelijke doelen
- Maatschappelijk bod richting gebiedspartijen
- Gebiedsbod kan leiden tot gebiedsdeal

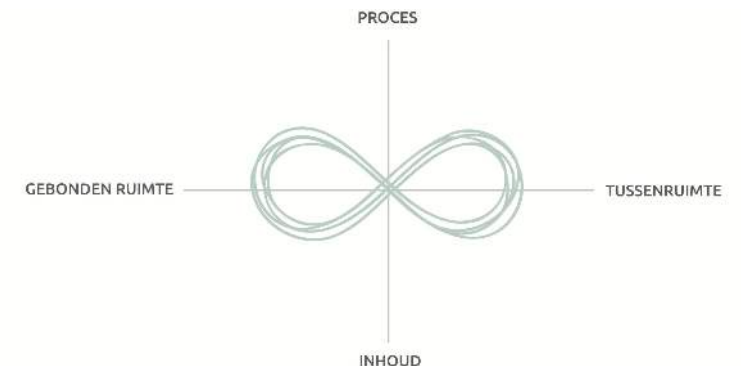
Bewegen door de velden

Jannemarie de Jonge

Training gebiedsprocessen

Wing en Biodiversity in Business

**Formuleren eigen
leervragen**

**Praktijkopdracht
Pitch**

Modules

Afsluiting

